

POEM 22 [*Reminiscence*]

ขั้นตอนการทำงานโครงการ 'รำพันพิลาป' ในความคิดของการถ่ายภาพทัศนะวี

ทุนสร้างสรรค์ศิลปกรรม ศิลป์ พีระศรี ครั้งที่ 23

บทกวีบางส่วนจากหนังสือ รำพันพิลาปของสุนทรภู่ ฉบับชำระใหม่และมีจดหมายเหตุ จัดพิมพ์โดยกรมศิลปากร ปีพ.ศ. 2504

Process of 'Ramphanphilap' in the photographic idea of visual poetry

the 23rd Silpa Bhirasri's Creativity Grants

Selected poems from the 1961 edition of Sunthon Phu's Ramphanphilap, edited and published by the Fine Arts Department

รำพันพิลาป

Ramphanphilap

สุนทรทำคำประดิษฐ์นิมิตฝัน

พึงพบเห็นเป็นวิบัติมหัศจรรย์

แต่งไว้เหมือนเตือนใจจะได้คิด

เตือนแปดวันจันทราเวลนานอน

จึงจดจำเวลาด้วยอวารณ์

ในนิมิตเมื่อภวังค์วิสังหรณ์

เจริญพรภาวนาตามบาลี...

Sunthon composed these crafted words, a dream vision

Beheld a great misfortune, marvelous it did seem

Memorizing the moment with longing heart

Wrote it down to remind, for realized

In the vision, during a trance, a premonition so keen

On the eighth month, Monday night, bedtime

Chanting blessings and meditations in Pali's ancient art...

เงียบสงัดวัดวาในราตรี

Silent and still, the temple in the night

The ghostly cries of ducks, and crickets in a line

เสียงเป็ดผีหวีหวีดจิ้งหรีดเรียง

หิ่งห้อยเรืองเฝื่อนขึ้นระอ้นนอก

เสียงแมงมุมอื้อมิใช่มาได้เพียง

ฝ่ายฝูงหนูลิกกิกก็ร้อง

อึ้งผึ่งซึ่งมาทำประจักษ์

สำเนียงนกแสกแถกแสกแสกเสียง

ตืออกเพียงผึ่งผึ่งตะลึงฟัง

เสียวสยงยามยนิถวิลหวัง

ริมบานบังบินร้องสยงเย็น

[ระลึกความหลัง]

[Reminisce]

แต่ป๊วออกอวดาตรากิจ

เหมือนลอยล่องท่องทะเลอยู่เอกา

Like drifting alone on the vast sea

Seeing only the sky, secluded glance

ดูฟากฝั่งหวังจะหยุดก็สุดเนตร

เหมือนทรวงเปลี่ยวเที่ยวแสวงทุกแขวงแคว

Like a lonely heart, wandering far and wide

Seeing only disciples, to tend and guide

ทางบกเรือเหนือใต้เที่ยวไปทั่ว

On land and sea, to the north and south I roam

Through all the provinces, dwell.

เมืองพริบพริที่เขาทำรอน้ำตาล

ไปราชพรีมีแต่พลจันทานพระ

ไปขึ้นเขาเล่าก็ตกอกระบม

ครั้งไปด่านกาญจน์บุรีที่กะเหรี่ยง

นอนน้ำค้างพร่างพรมพรอยพรมพราว

เข้าวัสสามาอยู่ที่สองพี่น้อง

คราวไปคิดปริศนาตามตาเถร

มันตามติดชีวิตคร่อมอ้อมอุทร

ไอยามอยู่สุพรรณกินมันเผือก

จนแรงโรยโหยหิวผอมผิวเนื้อ

คิดถึงคราวเจ้านิพนพานสงสารโศก

ลงหนองน้ำปล้ำตะเข้หาคเทวดา

วันไปอยู่ภูผาเขาม้าวิ่ง

ครันตึกดูงูเหลือมเลื้อยเลื้อมลาย

บรรพชิตพิศواسพระศาสนา

เห็นแต่ฟ้าฟากเปลี่ยวสุดเหลียวแล

แสนทวนเวียนวายสายกระแสน

ได้เห็นแต่ศิษย์หาพยาบาล

จังหวัดหัวเมืองสิ้นทุกถิ่นฐาน

รับประทานหวานเย็นก็เป็นลม

เหมือนไปปะบระเพ็ดเหลือขีดขม

ทุกขระทมแทบจะตายเสียหลายคราว

ฟังแต่เสียงเสื่อสีหะนี่หนาว

เพราะเชื่อลาลวงว่าแร่แปรเป็นทอง

ยามขัดข้องขาดมั่งรินยุ่งชุม

เขากาเพนพมทิงสิริมสิงขร

หากมีซอนขวางควายไม่วายชนม์

เคี้ยวแต่เปลือกไม้หมากเปรี้ยวปากเหลือ

พริกกับเกลือกลั๊กใหญ่ยังไม่พอ

ไปพิศิโลกลายแทงแสวงหา

ช่วยรักษาจึงได้รอดไม่วอดวาย

เหนื่อยนอนฟังเพิงไศลหลับใจหาย

ล้อมรอบกายเกี่ยวตัวกันผ้าเมี่ยง

เมื่อขาล่องตองตอเรือหล่อล่ม
ปะหาดตื้นขึ้นรอดไม่วอดวาย

As the boat glides and hits a submerged remnant, it nearly sinks
Almost drowning, gasping for breath, on the brink
But finding a shallow shore, escape disaster's hand
Though facing death many times, still withstand.

มาอยู่วิหารวัดเลียบยิ่งเยียบเย็น
สู้ห่มซ่อนเสียมมิให้ใครไครเห็น
เปรียบเหมือนเช่นพราหมณ์ซี้มณีจันทร์

Living in the Liap temple, piercingly cold,
Oh, in times of poverty, without mat or pillow, so cruel
Enduring quietly, hidden from everyone's sight
Rahu's shadow crushes, fate's dark blight
Like a Brahmin, Bhikkhuni,

เป็นคราวเคราะห์ก็ต้องพรากจากวิหาร
อยู่วัดเทพธิดาด้วยบารมี
It was a misfortune and had to leave the temple
Fear of ruffian wrongdoer causing to flee
Living under prestige merit at Thepthida temple
Received the daily necessities of Bhikkhu

จนถึงปลายปีฉลูมีฐานะ
ระคายเคืองขัดข้องขัดสัดสละ
เห็นแต่พระอภัยพระทัยดี

ต้องขัดเคืองเรื่องราวด้วยคราวเคราะห์
ทั้งบ้านทั้งวังทั้งวัดเป็นศัตรู
The home, the palace, the temples are all foes
If I persist, it's hard to see anyone, I suppose
เครื่องกระฎี่ที่ยังเหลือแต่เสื้อขาต
เคยสว่างกลางคืนขาดไฟ

เจียนจะจมน้ำม้วยระหวยระหาย
แต่ปะตายหลายหนหากทนทาน

ไ้อยามจนล้นเหลือสิ้นเสื่อมอน
ราหูทับยับเยินผอญเป็น

กลัวพกวาลผู้ร้ายจำย้ายหนี
ได้ผ้าป้างจยไทยทาน

ไปทางเรือเหลือสลดด้วยปลดเปลื้อง
ลืมนัดเดือนเขื่อนเฉยแก้งเลยละ

จวบจำเพาะสุรียาถึงราหู
มั่นขึ้นอยู่ยากเย็นจะเห็นใคร

เข้าไสยาศยุกัดปิดไม่ไหว
จะโทษใครเคราะห์กรรมจึงจำจน

Once bright at night, now lacking fire and light

โอย้ายเพื่อนเหมือนเขาว่ากิ่งกาฝาก

ที่ทุกข์สุขขุกเข็ญเกิดเป็นคน

Oh, my friend, like they say, we're parasitic vines,

Not rooted dahlia, roving.

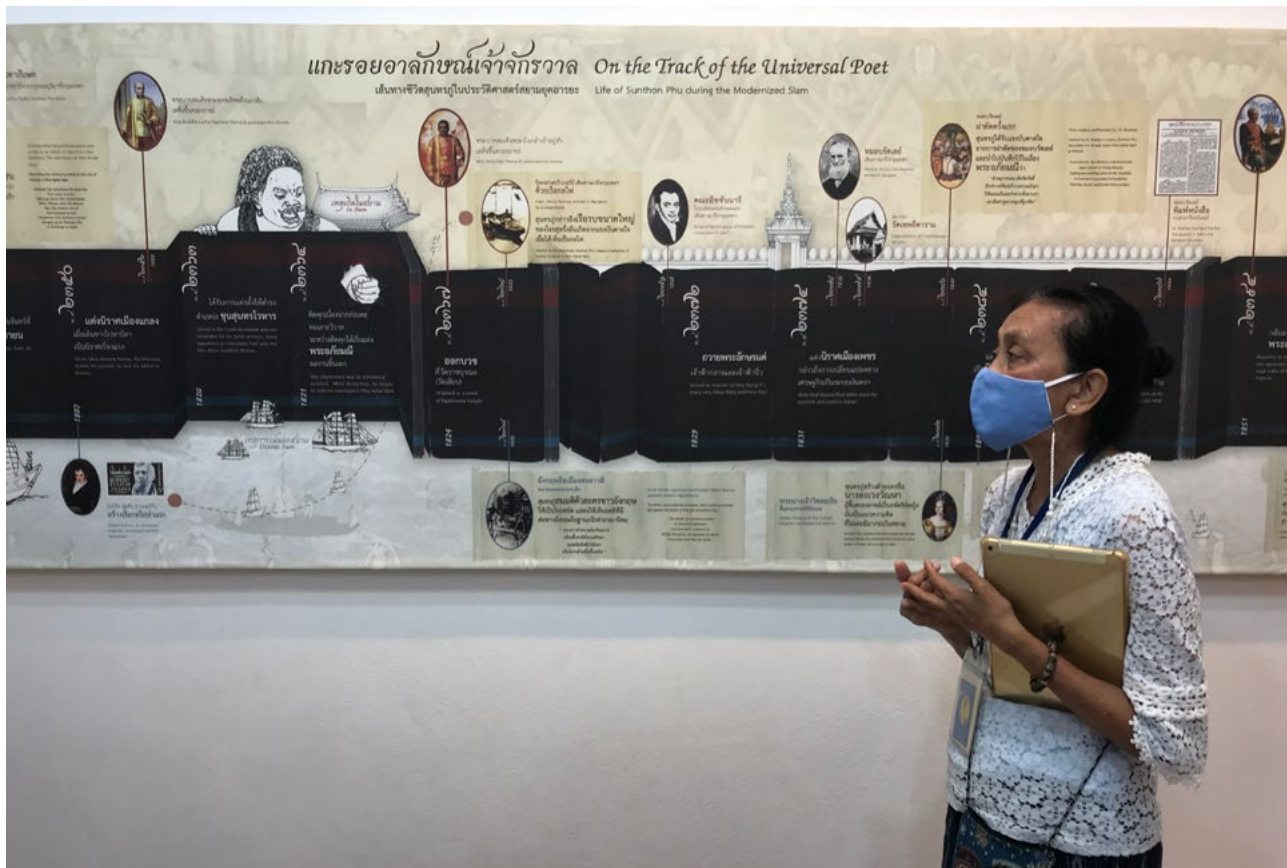
In suffering and joy, hardships are born in human life,

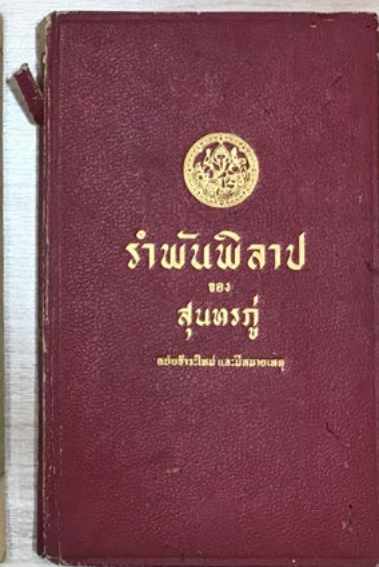
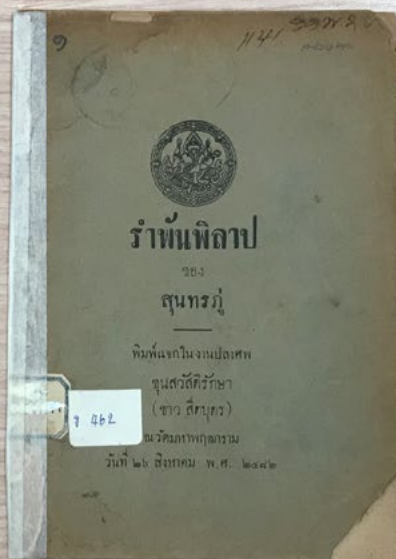
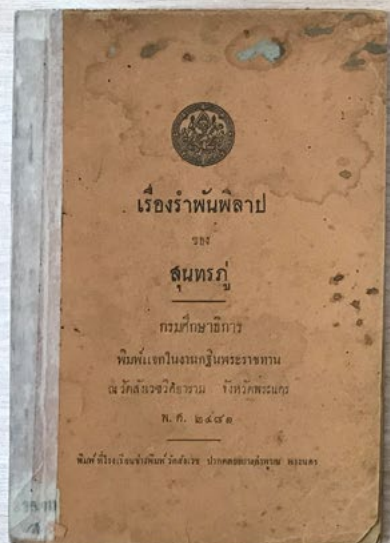
One must strive to take care of body.

มิใช่รักเร่ระเห่เหิน

ต้องคิดชวนชว่ยหารักษากาย

อัยยง เสก เรณิกขอม ใจละ คอมือเหิน เทมัททา ภาละไร
ทกออกทกเ่ง ปรมละเมะเกาะวังกลัพทท โกลในนัต
งลิตทา เหมือนรคทรีนัลลท หัก คีน ะเลวบรอม
ห่า ภาลนักระเพอมีถึง เจอมีน เหนบปหลปล่องระทะ
คีน รินทกปโกยบรอนมิ่งอนเนน ภาเทมนี้วี่หนึ่ง ไถ่นัง รบ
ปมเรศรอมเทพเท้าอมเทเจิน ะซี่พรบมวาล่องประคองเคิน
ลียบเหลียมเนนเพ็ดนรมพ่นมนิต ำงนี่จะระโกปทกกลัพท
คณลิมลลคณลิมลลคณลิม

เคยเดินเล่นเย็นลมเลียบหมอบ
พระปรางค์มัสติศพิศดาร
ที่หน้าบันนัยอย่างเมืองกวาดจุง
กระเบื้องเคลือบเคลือบสลักเหลี่ยมรับรอง

ริมแขวงขอบเขตที่เจดีย์ฐาน
โบสถ์วิหารการเปรียญล้วนเขียนทอง
คูเรื่องรูปร่างนภกมของ
ศาลาสองหน้ารอบขอบกำแพง

(หน้า ๓๘)

[หลับฝัน]

[Dreaming]

แล้วรำภาวนาในพระไตรลักษณ์
หอมกลิ่นธูปบระจับหลับสบาย
สิ้นกำลังยังมีนาสิริน
ช่วยจงไปไว้ที่วัดได้ทัตสนา

The fragrant scent of incense lulls to sleep

Dreaming of swimming alone in the vast sea, deep.

Exhausted, yet a young maiden appears

Shaped like a marionette, wandering the sky, she steers.

She guides me to a temple where I behold

A pristine white Buddha statue, pure absorbent cotton, untold.

ยังนึกเห็นเช่นโฉมประโลมโลก

Still envision that beauty, melodramalist

Increasing sorrow and deep longing unfurled

ได้แนบชมสมคะเนสักเวลา

อยู่หลัดหลัดพลัดพรากไปปากฟ้า

ถึงชาตินี้พี่มิได้บุญไม่เคย

นี่จิตใจไม่รู้จักที่หลักแหล่ง

เมื่อยามฝันนั้นว่านึกนั่งตรึกตรอง

In dream, pondered and mused

Under the bright moonlight, as bright as day

เห็นโฉมขององค์เอกเมขลา

Saw the graceful figure of Mekhala

รัศมีสีเปล่งดั่งเพ็ญจันทร์

Her radiance shining like the full moon's aura.

ประหารรักหนักหน่วงตัดห่วงหาย

ฝันว่าวายส่ายชะเลอยู่เอย

รูปเหมือนหุ่นแหะเร่ร้อนเวหา

พระศิลาขาวล้ำดังสำลี

ยิ่งเศร้าโศกแสนสวาทปรารถนา

ถึงชีวาม้วยไม่อาลัยเลย

ให้ดินโดยโหยหานิจจาเอย

ขอขึ้นเขยชาติหน้าด้วยอาวรณ์

สุดแสงสวาทหมายไม่วายหมอง

เดือนหงายส่องแสงสว่างดั่งกลางวัน

จุจินดาดวงสว่างมากกลางสวรรค์

พระราพันกรุณาด้วยปรานี

ภาพถ่ายเบื้องหลังการถ่ายทำ โดยกิตติธร เกษมกิจวัฒนา
BTS photo by Kittitorn Kasemkitwatana

[ตื่นนึกถึงความฝัน]

[Awakening, thinking of a dream]

คิดจนตื่นฟังระฆังฆ้อง

Thinking until awoken, listening the bells' toll

Drums from the watchtower, rumbling, resonant roll

โกกิลากาแกแซ่สำเนียง

วิสัยเราเล่าก็ไม่สู้ไผ่สูง

ให้เพื่อนจิตกิจกรรมพรหมจรรย์

Could it be a heavenly maiden testing my heart?

แต่ครั้งนี้ปริตนิมิตฝัน

Only this time it was an eccentric dream

Constantly entwined with her, never to part

สาวสวรรค์ชั้นฟ้าจงดาว

ซึ่งผูกจิตพิศวาสหมายมาดมุ้ง

เสวยสวรรค์ชั้นฟ้าสุราลัย

ขอพระจันทร์กรุณารักษาศรี

เหมือนหุ่นเชิดเลิศล้วนนวลละออง

ขอพระพายชายเขยร่ำเพยพัด

หอมดอกไม้ในทวีปกลีบผกา

ขอเดชพระคงคารักษาสนอม

ให้เย็นเรื่อยเฉื่อยฉ่ำเช่นน้ำลม

ด้วยเดิมฝันฉันได้ยลวิมลพักตร์

ถวิลหวังตั้งแต่นั้นจนวันนี้

Longing and hoping from that moment till today

ไฉนปีนปาลบันดาลฝัน

ก็คิดเห็นเป็นเคราะห์เจ้าเพาะเผอิญ

จึงแต่งตามความฝันรำพันพิลาป

Thus, I composed according to a dream, lament contemplation

For the disciples to understand of pleasant courteousness,

กลองหอกกลองทึมทึมกระหึ่มเสียง

ไฉนนึกเพียงขวัญหายไม่วายวัน

นางฟ้าผู้ไหนเล่ามาเข้าฝัน

หรือสาวสวรรค์นั้นใครลองใจเรา

เฝ้าผูกพันมั่นหมายสายสมร

เจริญพรพูนสวัสดิ์ก่การจัดภัย

มักนอนสะดุ้งด้วยพระขวัญจะหวั่นไหว

ช่วยเลื่อมใสโสมนัสสวัสดิ์

ให้เหมือนมณีนพเก้าอย่าเศร้าหมอง

ให้ผุดผ่องผิวพรรณเพียงจันทร์ทรา

ให้ศรีสวัสดิ์สว่างจิตกนิษฐา

ให้หอมชื่นรื่นวิญญาณ์นิทรารมณ

อย่าให้มอมมีระคายเท่าปลายผม

กล่อมประทมโสมนัสสวัสดิ์

สุดแสนรักสักประโลมโฉมฉวี

ขออย่ามีโทษโปรดยกโทษกรรม

ที่หมายมั่นเหมือนจะหมางระคายเขิน

ให้ห่างเหินโหยหวานรำจวนใจ

ให้ศิษย์ทราบสุนทราอัชฌาสัย

จะส่งสาวชาวบางกอกข้างนอกใน
จึงเอื้อมอ้านางสวรรค์ตามฝันเห็น

Reached out to the heavenly maiden seen in dream

Read for pleasure to be an artifice charm.

ไม่รักใครในแผ่นดินถิ่นสุธา

ได้ครวญคร่ำรำเรื่องเป็นเครื่องสูง
ทั้งสาวแก่แม่ลูกอ่อนลาวมอญไทย
พระภู์แต่งแกล้งกล่าวสาวสาวเอ๋ย
นักเลงกลอนนอนฝันเป็นสันดาน

A poet sleeps and dreams, it's nature

Used to writing and reading, but seldom heeds.

ก็กลัวภัยให้ขาดพระอาชญา
ให้อ่านเล่นเป็นเล่ห์เสน่ห์หา

รักแต่เทพธิดาสุราลัย

พอพะยุงยกย่องให้ผ่องใส
เด็กผู้ใหญ่อย่าเฉลียวว่าเกี้ยวพาน
อย่าถือเลยเคยเจนเหมือนเหลนหลาน
เคยเขียนอ่านอดใจมิใคร่ฟัง

[รำพันถึงวัตถุสถานในวัด]

[Lament for the sacred objects in the temple]

ไฉยำนีปีชาลสงสารวัด

Oh, this Year of the Tiger, pity the temple

Once joyful in the monastery for three years

ล้นกุศลผลบุญการุณา

เคยเดินเล่นเย็นลมเลียบชมรอบ

Used to stroll in the cool breeze, admiring the surroundings

Around the edge of the temple's sacred pagoda

พระปรางค์มีสี่ทิศพิสดาร

ที่หน้าบันปั้นอย่างเมืองกวางตุ้ง

กระเบื้องเคลือบเหลืองสลับลี้นมรับรอง

สิงโตจีนตื่นตัวน่ากลัวกลอง

ที่ตีก่อข้อฟ้าโบระกาแดง

เคยโสมนัสในอารามสามวสา

จะจำลาเลยกลับไปนับนาน

ริมแขวงขอบเขตที่เจดียฐาน

โบสถ์วิหารการเปรียญล้วนเขียนทอง

ดูเรื่องรุ่งรูปนภกผผยอง

ศาลาสองหนารอบขอบกำแพง

ขยับขยอกแยกเขี้ยวเสียวแสยง

ริมกำแพงตะพานขวางเคียงข้างคลอง

หอรชังตั้งทำนองหอกกลองใหญ่

ปลูกไม้รอบขอบนอกเป็นดอกดวง

ชมพูแลแต่ละต้นมีผลลูก

เห็นทับทิมริมกระถื่นดอกยี่โถ

เห็นต้นชาหน้ากระไดใจเสียดาย

จะซื้อหาชาจีนทรัพย์สิ้นจน

Trees planted all around, blooming flowers abound

Some petals falling, every day and night

Rose apples on each tree, laden with fruit

Dangling in clusters, a delightful sight, looks delicious

Pomegranates by the parsonage and oleander blooms

A sigh, lamenting, oh heart aches with gloom

Seeing the tea plant by the steps, a heart feels regret

Often soothing my embarrassment, it provided solace yet

To buy Chinese tea, my wealth is too slight

Leaving the tea plant behind fills me with sorrow and blight.

ทั้งหอไตรแดดรทองเป็นของหลวง

บ้างรอยร่วงสร้อยทุกคืนวัน

ดูตั้งผูกพวงระย้าเ็นกนำฉั่น

สะอื้นไ้อ้อาลัยจิตใจหาย

เคยแก้อายหลายครั้งประทั้งทน

จะจากต้นชาให้อาลัยชา

ไอ้ชาตินี้มีกรรมเหลือลำบาก
ไอ้กระฎี่ที่จะจากฝักน้ำตา
เคยเยี่ยมเยือนเพื่อนเก่าเมื่อเราอยู่
ยืมหนังสือลือเลื่องถามเรื่องราว

Used to visit the old friends when we were young
Came to care for them, both elderlies and lass
Borrowed books, discussed tales
Oh, in times of trouble, we missed each other.

เหมือนนกพรากพลัดรังไผ่ผิงผา
ไว้คอยลาเหล่านักเลงฟังเพลงยาว
มาหาสู่ดูแลทั้งแก่สาว
ไอ้เป็นคราวเคราะห์แล้วจำแคล้วกัน

[รำพันถึงเครื่องไทยทาน]

[Lament for the daily necessities of Bhikkhu]

ระดูร้อนก่อนเก่าทำข้าวแช่

In summer, before rice stale, made Khao-Chae

The side-dishes and meals, pleasing to see.

ช่างทำเป็นเช่นดอกจอกเป็นดอกจันทร์

มะม่วงดิบหิบดีจู้จู้จัก

จะแลลลับกลับกลายสุดสายตา

ตรุษสงกรานต์ท่านแต่งเครื่องแป้งสด

During Songkran, you adorned yourself with fresh powder

Pleasant with flavor of fragrant woods solvent

น้ำกุหลาบอาบอรุณแสนสบาย

เหมือนแสนง้อโอเสียแรงแต่งหนึ่งสือ

มามืดเหมือนเดือนแรมไม่แจ่มดวง

ตั้งแต่นี้มิได้หลบไม่พบแล้ว

จะเจียบเหงาเข้าเย็นจะเว้นวาย

From now on, there's no hiding, no missing out

Please shine brightly, like the moonlit night

Whether silent or lonely, from dawn to dusk, will omit

Oh, lost heart, wander, deviated.

เหมือนไบศรีมีงานท่านสนอม

พอเสร็จการท่านเอาจลงทั้งคงคา

พระสิงหะพระอภัยพระทัยจิต

เมื่อกระนั้นจันทร์และกระแจะเจิม

ครั้งเห็นห่างร้างเรตก็เกิดทุกข์

In times of remoteness, suffering arises

Hostility intrudes like a thorn's surprise

สู้ต่ำต้อยน้อยตัวเกรงกลัวความ

นำชมแต่เครื่องกับสารับฉัน

งามจนชั้นกระชายทำเหมือนจำปา

ทำนารักรูปสัตว์เหมือนมัจฉา

เคยไปมามีได้เห็นจะเว้นวาย

ระรื่นรสราเซนพุ่มเสนกระสาย

ถึงเคราะห์ร้ายหายหอมให้ตรอมทรวง

จนมีชื่อเสียงเลื่องทั้งเมืองหลวง

ต้องเหงาง่วงทรวงเศร้าเปลี่ยนเปล้าใจ

จงผ่องแผ้วพักตร์เหมือนดั่งเดือนหงาย

โอใจหายหมายมาดเคลื่อนคลาดคลา

เจิมแป้งหอมน้ำมันจันทร์ให้รักษา

ต้องลอยมาลอยไปเป็นใบตอง

ไม่ยวายุยดยกยอชะลอเฉลิม

ได้พูนเพิ่มเหิมฮึกอยู่ตีgram

ไพร่รักบุกกเบียดเป็นเสี้ยนหนาม

ด้วยเป็นยามยากจนจำทนทาน

ประกาศิตอิทธิเวทพิเศษประเสริฐ

Blessings, divine power sublime,

Life and heaven end with the ultimate chime.

ตรัสยังไรไปเป็นเหมือนเช่นนั้น

เผื่อว่าจักรักใคร่ที่ไหนมั่ง

ทรงเวทมนต์ลประสิทธิ์ฤทธิรอน

With the magic spell of powerful influence

Prosperity, grace, and victory ensue hence.

ที่หวังขึ้นกลั่นกลั่นกระสันสวาท

มิตรจิตขอให้มิตรใจไป

May friendship of the soul guide the heart

In darkness, where rooms are unseen. May the candlelight shine

ให้ตายเกิดสิ้นสุดมนุษย์สวรรค์

พระโปรดฉันเชิญช่วยอำนวยพร

ให้สมหวังตั้งจำนงประสงค์สมร

เจริญพรพรภิญโญเดโชชัย

อย่าแคล้วคลาดเคลือบแคลงแห่งไหน

ที่มีดไม่เห็นห้องช่วยส่องเทียน

[รำพึงฝัน]

[contemplation of dream]

อย่าประมาทชาติหมู่แมงภู่ผึ้ง
ดูดอกไม้ในจังหวัดบุรี
พอบานกลีบรึบถึงลงคลึงเกล้า
สัจจริงมิ่งขวัญอย่ารันทด

Do not underestimate the nation of humble-bees
Desire which seeks the adornment of beauty
Observing flowers in the province's lands
Which blossom is good, with a rich savory scent
As soon as the petals bloom, swiftly they descend
Crouching, concealing, watching, culling, caressing fresh pollen
Truthfully, sincerely, don't be depressed
If the scent is near, get a taste, will beyond one's endurance

อันโกสุมพุ่มพวงดอกดวงนี้
ภมรมาดปรารถนาจึงมาดอม
แม้รักรักหักว่าเมตตาดตอบ
เหมือนอืเหนาเขาก็รู้ไม่สู้ดี

จริงจริงจะไปอุ้มเนื้อนุ่มนวม
อยู่ท้ายพระจะได้เรียงเคียงประคอง
พอลมดีพี่จะให้ใช้ใบแล่น

With a good breeze, I will provide leaves to glide
Following the map of the country, gender and language
แสนสบายสายสมุทรสุดสายตา

แขกฝ่าหรั่งมั่งค่าพวกพาณิชย์
เข้าประเทศเขตแดนเลียบแล่นลิ้ม
Foreign guests and valuable merchants

Note the direction, where the compass must be placed
Entering the borderlands, gliding along the border
They go full steam ahead along the path into midstream

ประสงค์ซึ่งเสนหาสร้อยสาหรื
ดวงใดดีมีกลิ่นรวยรินรส
ฟุบแผงเฝ้าเฟ้นพอนเกสรสด
ถักกลิ่นใกล้ไค้รสเหลื่อดออม

สร้อยสาหรืรำเพยระเหยหอม
ต้องอดดอมมอกตรมระทมทวี่
เมื่อผิดชอบภายหน้าจะพาหนี
แต่เพียงพินี้ก็ได้ด้วยง่ายดาย

ลงนั่งร่วมเรือกลพยนต์ผยอง
ควรวไล่ล่องลอยชะเลเหมือนเกตรา
ไปตามแผนที่ประเทศเพศภาษา

เห็นแต่ฟ้าน้ำเขียวเปล่าเปลี่ยวทรวง

สังเกตทิศถิ่นทางต้องวางเข็ม
เขาไปเต็มไปตามทางกลางนที

ออกลึกซึ้งถึงที่ซื่อสือสมุทร

Seeing water at its highest peak, like towering cliffs

ดูพลังพลังวังหว่างคงคา

โดยหากว่าถ้าไปปะเรือสลัด

จะอุมวางกลางตักสะพักไว้

แล้วจะใช้ใบเยื้องไปเมืองเทศ

ทั้งหนุ่มสาวเกล้ามวยสวยโสกา

And then, using leaves to the foreign country

Admiring various genre of strange-speaking guests

Young men and women, adorned and lovely

Dressed beautifully, like a Brahmin

ล้วนนุ่งห่มไหมพัสตร์ถือสัจฉิล

แลพิลึกตักตั้งล้วนมั่งมี

แล้วจะชวนวลละอองตระกองอุ่ม

ไปเกาะที่โอเหาชาวชะวา

ตมูกโด่งโง้งงุ้มทั้งหนุ่มสาว

ไม่เปรศพริ้งหญิงชายคล้ายคล้ายเงาะ

ไม่แงงอนอ่อนแอ้นแขนไม่อ่อน

รูปก็งามนามก็เพราะเสนาะนาม

Then across to the Malacca Island grove

เดิมของแขกแตกฝ่าหรั่งไปตั้งตัก

เมื่อครั้งนั้นบันยี่อุมวียะดา

ทะเลรอบขอบเขาเป็นเงาร้ำ

The sea around the hills is shadowed by the mountains

When the tide rises, it reaches the edge of the rocks

เห็นหุบห้องปล่องขลาฝุ่นนาคิน

ภูเขานั้นวันหนึ่งแล่นจึ่งรอบ

จะขึ้นชวนวลละอองประคองเดิน

เห็นน้ำสุดสูงพุดังภูผา

สุดนาวาเวียนวนไม่พ้นไป

ศรีสวัสดิ์แววจะพริ้นประหวั้นไหว

โบทรงชัยให้จิงงักำบังตา

ชมประเภทพวกแขกแปลกภาษา

แต่งกายอย่างพราหมณ์งามงามดี

ใส่เพชรนิลแนมประดับสลัปสี

ชาวบุรีชั้รถบจร

ให้ชมเพลินเนนมะงมมะงาหร

วงศ์อัสญแดหวาน่าหวัเราะ

ไม่เหมือนกล่าวราวเรื่องหูเหืองเงาะ

ไม่มีเหมาะหมดจดไม่งดงาม

ไม่เหมือนสมรเสมอภาษาสยาม

จะพาข้ามเข้าละเมาะเกาะมาลากา

แลพิลึกครึกครื้นขายป็นผา

ซั้ชมสัต์ว์มัจฉาในสาคร

เวลาน้ำขึ้นกระเพื่อมถึงเง้อมหิน

ขึ้นหาकिनเกยนอนชะอ่อนเนน

เป็นเขตขอบเทพเจ้าจอมเขาเขิน

เลียบเหลี่ยมเนนเพลินชมพนมนิล

ภาพถ่ายจากบังกลาเทศ โดยสันติภาพ อินทองงาม
Photograph taken by Santiphap Inkong-ngam in Bangladesh

ภาพถ่ายจากบังกลาเทศ โดยสันติภาพ อินทองงาม
Photograph taken by Santiphap Inkong-ngam in Bangladesh

แล้วจะใช้ไปไปดูเมืองสุหัต

Then sailing leaves to Surat city

ตั้งตึกรามตามตลิ่งแขกหญิงชาย

พื้นม่วงดองทองซ้ายามะหวาด

ทำที่อยู่ดูพิลึกล้นตึกทิม

จะตามใจให้เพลินเจริญเนตร

To follow your hearts, pleasing to your eye

ได้แยมสรวลชวนใช้ใบลีลา

เมืองมังกาลาฟ้าหรั่งอยู่ทั้งแขก

แลพิลึกตึกรามงามงามดี

ดูวาวแววแก้วกระหนกกระจกกระจ่าง

ล้นชายเพชรเจดสีมีรัคา

บ้านตลาดกวาดเลี่ยนเตียนตะล่ง

ไปชมเล่นเช่นฉันว่าประสาสบาย

The market houses sweep away, all cleared

Even if forget something, it won't get lost

Going to sightsee around, like me, casually

In numerous towns and cities, many countries, different genders and races.

คิดจะใช้ใบข้ามไปตามเข็ม

เหมือนหมายทางต่างทวีปเรือรีบรุด

เหมือนเรื่องรักจักประเวศประเทศถิ่น

Thinking of using sail-wing to follow the compass

Writing fills volumes until the book end

Like navigating continents, swiftly sailing

Where the great ocean concludes

Like love stories, across regions and lands

Before the end of words, to complete

ทำคลื่นซัดซึ่งวันชลสาย

แถมผ้าลายกะลาสีพวกตีพิมพ์

ฉีกวิลาศลายลายองเขียนทองจัม

เรียบเรียงริมฝั่งสมุทรแลสุดตา

ชมประเพณีพราหมณ์แขกแปลกภาษา

ไปมังกาลาฟ้าหรั่งระวังตระเวน

พวกเจ๊กแทรกแปลกหน้าทำภาชี

ตึกเศรษฐีมีทรัพย์ประดับประดา

ประตูลูกต่างคิดเครื่องรอบเฟื่องผา

วางไว้หน้าตึกร้านใส่จานราย

ถึงของหลงลืมไว้ก็ไม่หาย

บ้านเมืองรายหลายประเทศต่างเพศพันธุ์

เขียนมาเต็มเล่มแล้วจะสิ้นสมุด

พอสิ้นสุดสายมหาอาณพ

มีหนังสือสุดคำก็จำจบ

มันขึ้นเคื่องปล้องปลิดไม่คิดจบ
เหมือนยักษ์ที่สิงขรต้องศรกก
อยู่บนบุรีที่ตรงหว่างเขานางประจัน
แสนวิตกอกพญาอุณาราช
ศรสะท้อนเหมือนอุระจะระยำ

ถึงกระไรได้อุตส่าห์อาสาสมัคร
พอชื่นใจได้สว่างสร้างอารมณ์
ถวิลหวังสังวาสสวาทแสง
ฝากผีปากฝากคำที่สำคัญ

Hoping, yearning and searching for cohabitation
To be clear, composing story based upon a dream
Leaving the important words and phrases
The poetic verse, Ramphanphilap be called
เปรียบเหมือนกับขับกล่อมสนอมเสน่ห์
To be like lulling enchantment
Lulling intonation for deva at the side of Bhikkhu's mattress bed.
เสวยสวัสดิ์วัฒนาสถาวร
Receive happiness, progress permanently
Request to listen this poem of old hand.

จะเศร้าชบโศกสะอื้นทุกคืนวัน
ปักตริ้งอกอานุภาพข้าสาปสรร
เสียงไก่อ้นขึ้นนันทรรอยดีซ้ำ
สุดหมายมาดไม่มีที่อุปถัมภ์
ต้องดีซ้ำซ้ำในฤทัยระทม

ขอเห็นรักสักเท่าซีกกระฝีกผม
เหมือนนิยมนมคเณเกิดเทวัญ
ให้แจ่มแจ้งแต่งตามเรื่องความฝัน
ชื่อรำพันพิลาปล้ากพาย์กลอน

สำเนียงเห่เทวัญริมบรรจรณ์

วานฟังกลอนกลอยแก่เกิดแม่เอย.๙

POEM 22 [Reminiscence] September, 2024

ขั้นตอนการทำงานโครงการ 'รำพันพิลาป' ในความคิดของการถ่ายภาพทัศนคติ
ทูลสร้างสรรคศิลปกรรม ศิลป์ พีระศรี ครั้งที่ 23

ผลงานศิลปะจัดวางภาพถ่ายและข้อความชุดนี้มีที่มาจากบทวิเคราะห์และการวิจัย เรื่องรำพันพิลาป ของสุนทรภู่ ประพันธ์ในปีพ.ศ.2385 (ค.ศ.1842) บทกวีเล่าเรื่องความสัมพันธ์และการเดินทาง ผ่านความทรงจำ ความฝัน และความเป็นไปรอบตัว คำว่า 'รำพัน' เป็น คำกริยาแปลว่า พรำพรรณนา ตามอารมณ์ คำว่า 'พิลาป' เป็นคำกริยาแปลว่า ร่ำไร, ระทม, บ่นเพ้อ, คร่ำครวญ, ไคร่ครวญ 'รำพันพิลาป' เป็นผลงานขนาดสั้น มีรูปแบบของนิราศ ที่เล่าถึงเส้นทาง ขณะเดียวกันแทรกความคิด ความรู้สึก ความปรารถนา ผนวกกับองค์ความรู้ของผู้ประพันธ์ นิราศพัฒนารูปแบบมาจากกลอนตลาด เป็นการเล่าเรื่องนอกกรอบจากเรื่องเล่าแบบชาดก ในบทกลอนที่มีท่วงทำนองและสัมผัส

ผลงานชุดนี้ไม่ได้เป็นการจำลองภาพและเรื่องราวในแบบของมหากาพย์หรือย้อนยุค แต่เป็นภาพจากความนึกคิดต่อบทกวีที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายภาพ อาทิ ศิลปะในการใช้ภาษาที่เล่นกับพื้นที่และเวลา, ลักษณะของแสง, การบรรยายมุมมองสถานที่, การบอกเล่าที่ทำให้เห็นถึงอัตลักษณ์ บทบาทฐานะ ของบุคคล รวมถึงสภาพเศรษฐกิจ สังคม และจารีตประเพณี โดยนำเสนอภาพถ่ายร่วมสมัยจากข้อมูลที่ยังพบได้ในปัจจุบัน ร่วมกับบันทึกการเดินทาง ส่วนบุคคล ในแนวคิดเกี่ยวกับบริบท และภาวะการเป็นอยู่ ที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ภาพลักษณะเชิงกวี

ขั้นตอนการพัฒนาแนวคิดสู่ผลงาน

การนำเสนอภาพถ่ายด้วยศิลปะจัดวาง ในประเด็นของพื้นที่และเวลา ที่สัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์และความทรงจำ เพื่อสะท้อนถึงขั้นตอนและ ปรากฏการณ์ของภาพถ่าย มีรูปแบบจากวิธีการนำเสนอของพิพิธภัณฑ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน อาทิ บอร์ดนิทรรศการลำดับเวลาชีวิตประวัติ ในพิพิธภัณฑ์ สุนทรภู่ โครงเส้นไม้กรอบหน้าต่างและภาพวาดบนหน้าต่างในวิหารวัดเทพธิดาราม

การออกแบบภาพถ่ายร่วมกับข้อความ ตัวหนังสือขาวบนพื้นดำ ได้รูปแบบมารากรำพันพิลาปฉบับสมุดไทยดำ โดยวิธีการ editing a Sequence เป็นการเลือกข้อความบทกวีบางบทที่ทำให้ภาพและสร้างความเป็นไปได้ในการถ่ายภาพ การสร้างสรรค์ภาพถ่ายจะสอดคล้องกับเนื้อหาแต่ละบท โดยอ้างอิงจากเอกสาร รำพันพิลาปฉบับชำระใหม่และมีจดหมายเหตุ จัดพิมพ์โดยกรมศิลปากร ปีพ.ศ. 2504 (1961) ซึ่งเป็นฉบับที่มีการใช้ภาพถ่าย ประกอบกับบทกลอน และการแบ่งเนื้อหาเป็นบทต่างๆ ทั้งสิ้น 7 บทโดยเริ่มเนื้อหาจาก รำพันพิลาป, [ระลึกความหลัง], [หลับฝัน], [ตื่นนึกถึงความฝัน], [รำพันถึงวัดอุสสถานในวัด], [รำพันถึงเครื่องไทยทาน] และ [รำพึงฝัน]

ภาพถ่ายร่วมสมัยจาก รำพันพิลาป ของสุนทรภู่ มีลักษณะเดียวกันกับภาพถ่ายสารคดีผสมผสานกับภาพถ่ายแฟชั่น ด้วยวิธีการถ่ายภาพแบบฉับพลัน (candid, snap shot photography) เป็นการถ่ายภาพ subject ที่พบเจอ ทั้งบังเอิญและตั้งใจ โดยอุปกรณ์การถ่ายภาพที่พกพาได้สะดวก การมองผ่าน อุปกรณ์ถ่ายภาพ มีระยะของการมองเห็นในลักษณะเดียวกันกับระยะการมองในรำพันพิลาป ผ่านเลนส์มาตรฐาน (normal lens) มีความยาวโฟกัส ตั้งแต่ 35-70 มม. เป็นเลนส์ที่ให้ภาพผิดเพี้ยนน้อยที่สุดและใกล้เคียงกับสายตามนุษย์มองเห็น

โดยผลงานภาพถ่าย จัดแบ่งเป็น 2 ส่วน ตามโครงสร้างเนื้อหาของรำพันพิลาป ดังนี้

1.1 จากบทรำพันพิลาป (อารัมภบท) และบทระลึกความหลัง เป็นการเล่าความหลัง (ความทรงจำและบันทึกเหตุการณ์) ผลงานภาพถ่ายจากบันทึกการเดินทาง (travelogue) ของศิลปิน ถ่ายทำที่ จังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี พิจิตรโลก สระบุรี ลพบุรี และภาพถ่ายจากเขตทะเลฝั่งอันดามัน* ถ่ายทำภาพเพิ่มเติมที่วัดราชบูรณะ (วัดเลียบ), บริเวณสะพานพุทธฝั่งพระนคร, ในวัดเทพธิดารามและชุมชนโดยรอบ ถ่ายทำร่วมกับ ราชัน ชาม่า Rachan Sharma เสื้อผ้าจาก The Only Market Bangkok

*อ้างอิงจากรายการ ชรรถชัย-สุจิตต์ ทอดน่องท่องเที่ยว ตอน “พระอภัยมณี” ผจญภัยที่ภูเก็ต-ทะเลอันดามัน ไม่ใช่อาวไทย! ในเว็บไซต์ YouTube และหนังสือ ภูมิศาสตร์สุนทรภู่ โดย. สง่า กาญจนาคพันธุ์ (ขุนวิจิตรมาตรา) เป็นการยืนยันถึงฉากหลังของพื้นที่ที่สุนทรภู่กล่าวถึงทั้งในรำพันพิลาปและในพระอภัยมณีว่าเป็นฝั่งทะเลอันดามัน

1.2 จากบทหลับฝันและบทตื่นนึกถึงความฝัน เป็นการเล่าความฝัน (ความรู้สึกภายในใจและจินตนาการ) ภาพความฝันมีลักษณะของ vision เช่นเดียวกับมุมมองเรื่องความงามที่เป็นพรศนะของการถ่ายภาพแฟชั่น การเล่าภาพความฝันด้วยความรู้สึกมหัศจรรย์และความเชื่อ ใช้เทคนิคการตัดต่อซ้อนภาพด้วยคอมพิวเตอร์ (digital photomontage) การอัดขยายภาพถ่ายแฟชั่นในห้องมืด (darkroom process) และเทคนิคการถ่ายภาพซ้อนโดยการถ่ายภาพฟิล์ม (double exposure)

ถ่ายทำภาพถ่ายแฟชั่นที่สามนางคอร์ตมีที่มงานดังนี้

นางแบบ: ปริม วิภาวีร์ พัชรณศิริ

สไตลิสต์: กิตติธร เกษมกิจวัฒนา

ผู้ช่วยสไตลิสต์: ดนิตา ปุณยปวิณ

แต่งหน้า: ศตนันท์ ไกรสร

เครื่องประดับ: สิทธิพงษ์ จรัสแสง

เสื้อผ้าจาก VIRGIN DAISIES, PONY STONE และ SHONE PUIPIA

2.1 จากบทรำพันถึงวัดกุสุมาลย์ในวัด และบทรำพันถึงเครื่องไทยทาน เป็นการรำพันถึงบุคคล, สิ่งที่อยู่รอบตัวและคติความเชื่อ (ข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน) ถ่ายทำในวัดเทพธิดารามและชุมชนโดยรอบ ประกอบด้วนภาพถ่ายสถาปัตยกรรม ภาพถ่ายสิ่งของ ภาพถ่ายบุคคลในสิ่งแวดล้อม (enviromental portrait) โดยถ่ายทำภาพในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ร่วมกับ ชยานันต์ สารสินธร และธีรชา งามสิริวงศ์ จากหมู่บ้านคณาสิริ ศาลายา นนทบุรี, บริเวณถนนราชดำเนิน, ถนนดินสอ และบริเวณวัดเทพธิดาราม

2.2. จากบทรำพึงฝัน เป็นการเล่าความฝัน (ความรู้สึกภายในใจและจินตนาการ)

ภาพจาก travelogue ของศิลปิน เป็นภาพถ่ายจากอินเดียใต้, ภาพถ่ายที่ถ่ายทำระหว่างการเดินทางไปทางใต้ และทะเลฝั่งอันดามัน การใช้ภาพจาก travelogue ของศิลปินท่านอื่น ภาพจากบังกลาเทศ ภาพถ่ายโดยสันติภาพ อินกองงาม อ้างอิงถึงองค์ความรู้ที่ได้รับมาจากประสบการณ์นอกกรอบของสุนทรภู่ ส่วนหนึ่งมาจากคำบอกเล่าและการสนทนาร่วมกับบุคคลอื่นๆ

Process of 'Ramphanphilap' in the photographic idea of visual poetry the 23rd Silpa Bhirasri's Creativity Grants

A photo-text installation is based on analyses and research on Sunthon Phu's Ramphanphilap (1842), the narrative poetry explores relationships and journeys through memory, dream, and the surrounding. The term "Ramphan" (portray) depicts one's innermost, while "Philap" (lament, contemplate) express passionate of profound grief. Ramphanphilap is a short story, written in the style of Nirat, a genre of journey poetry narrates the sights along the way, the sudden thoughts with feelings, desires, and the author's knowledges. Nirat poem develops from Klon Talad (the commoner's prosody), the narrative form without the Jataka's narrative framework, characterised by its melodious and rhythmic verses.

This series does not seek to mimic epic tales or historical period pictures. Instead, it's a contemplation on the stanzas which reminds photographic idea, exploring the art of language that interacts with space and time, visible lights, spatial perspectives, identity narratives, characterisation, reflex of the socio-economic and cultural traditions. From current data and personal travelogues, to present contemporary photography in the idea of contexts and being that shape the creativity of poetic image.

Development of the Concept into the Work

The presentation of installation art, considering the aspects of space and time related to experience and memory, demonstrates the process and phenomenon of photography. It styled the presentation techniques used in today's museums, such as timelines in Sunthon Phu Museum, wooden window frames, and paintings on the windows in Wat Thepthidaram Worawihan.

The design of photographs and black-and-white texts pays homage to the traditional Black Thai book manuscript. Through a method of editing sequences, stanzas that appeal imagery and unveil the possibilities of photography are selected. The photographs are related to the text in each chapter, based on the 1961 edition of Ramphanphilap, edited and published by the Fine Arts Department. This version illustrated of photographs, composed with the poems and rearrange into seven chapters: Ramphanphilap (Foreword), [Reminiscence], [Dreaming], [Awakening, Thinking of a Dream], [Lament for the Sacred Objects in the Temple], [Lament for the Daily Necessities of Bhikkhu], and [Contemplation of Dream].

Contemporary photographs from Sunthon Phu's Ramphanphilap resemble a blend of documentary and fashion photography, in the way of candid/snapshots photography. These images capture everyday life with deliberate and intentional composition, captured by portable photography with a focal length similar to that in Ramphanphilap, or between 30-70 mm, which offers minimal distortion and most closely resemble human eyesight.

The photography is divided into two installments according to the plot of Ramphanphilap:

1.1 Ramphanphilap (Foreword) and Reminiscence: This section narrates memories and documents events. The photographic work is drawn from the artist's travelogue, featuring images taken in Phetchaburi, Ratchaburi, Suphanburi, Kanchanaburi, Phitsanulok, Saraburi, and Lopburi provinces, as well as those captured along the Andaman Sea*.

In collaboration with Rachan Sharman, additional photos were taken at Wat Ratchaburana, the Memorial Bridge, Wat Thepthidaram Worawihan, and nearby communities. Clothing from The Only Market Bangkok.

*Refer to the travel television programme by Strolling Travel with Khanchai-Sujit, episode ‘The adventure of Phra Apai Mani in Phuket, not a Gulf of Thailand’ on YouTube, and ‘The Geography of Sunthon Phu, a book by Sa-ngha Kanjanakhaphan. Both sources confirm that the settings mentioned by Sunthon Phu in his classic epic poem Phra Apai Mani and Ramphanphilap are located along the Andaman Sea.

1.2 Dreaming and Awakening, Thinking of a Dream: This section explores dreams (as inner feelings and imagination). The images capture an ideal beauty often seen in fashion photography. These photos depict dreams through a narrative of wonders and beliefs, created using digital photomontage. The development process involves darkroom techniques and double exposure, adding a layer of depth and complexity to the visuals.

Film Crew Members:

Model: Prim Wipawee Patnasiri

Stylist: Kittitorn Kasemkitwatana

Stylist Assistant: Danita Punyapawina

Make-up Artist: Satanun Graisor

Accessories: Sittipong Jarassaeng

Clothing: VIRGIN DAISIES, PONY STONE, and SHONE PUIPIA

2.1 Lament for the Sacred Objects in the Temple and Lament for the Daily Necessities of Bhikkhu: This section portrays the people, their surroundings, and their beliefs, focusing on the essence of daily life. It comprises photographs of architecture, objects, and environmental portraits taken during the Songkran Festival. In collaboration with Theeracha Ngamsiriwongsa, Chayan Sarnsinthorn, and Teeracha Ngamsiriwong, these images were also captured in Kanasiri Village, Salaya, Nonthaburi, the areas around Ratchadamnoen Road and Dinsor Road, Wat Thepthidaram Worawihan and nearby communities.

2.2 Contemplation of Dream: This piece portrays dreams (as inner feelings and imagination). The artist’s journey through South India and the Andaman Sea is documented with photographs that took, creating a visual travelogue. Additionally, the piece incorporates photographs taken by Santiphap Inkong-ngam in Bangladesh. Refer to Sunthon Phu’s experiences that outside the confines of learning system, the story of knowledge that perceived from the conversations with various people, weaving a diverse array of perspectives and experiences.

เอกสารที่นำมาอ้างอิงในการสร้างสรรค์ผลงาน

- เอกสาร ร่างแผนพัฒนาของสุนทรภู่, สุจิตต์ วงษ์เทศ: บรรณาธิการ

โครงการสถาบันสุวรรณภูมิ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร รวมพิมพ์ครั้งแรก 26 มิถุนายน พ.ศ.2549 (2006)

- เอกสารบทความวิชาการ ทั้งบ้าน ทั้งวัง วัด เป็นศัตรู: ร่างแผนพัฒนา ในฐานะวรรณกรรมอัตชีวประวัติสุนทรภู่

โดย ตรีศิลป์ บุญขจร, วารสารกึ่งวิชาการ ปีที่ 37 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2559

- เอกสาร ความฝันและจินตนาการในร่างแผนพัฒนา: สุนทรภู่ กับการประกอบสร้าง “เรื่องเล่า” ในวรรณคดีนิราศ โดย น้าผึ้ง ปัทมะกลางคูล

Dream and Imagination in Ramphanphilap: Sunthon Phu and a Construction of "Narrative" in Nirat, Namphueng Padamalangula

วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย ปีที่ 37(3): 203-22, 2560

แปลบทกลอนโดย TRANSLATION AI, compiler: เกษข เจียรพินิจนันท์, บดินทร์ กำจัดภัย, กรกฤษ เจียรพินิจนันท์

ขอขอบคุณ : วัดเทพธิดารามวรวิหารและพิพิธภัณฑ์สุนทรภู่, วัดโปรดเกศเชษฐาราม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ, วัดราชบูรณะ (วัดเลียบ), ทีมงานห้องหนังสือหายาก และห้องเอกสารโบราณ หอสมุดแห่งชาติ, พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นิทรรศการเอกสารล้ำค่าจารึกสยาม, IQ Lab, กำธร เกาวัฒนาสุข, MIN BLACK & WHITE DARKROOM โดย ศรีสุภกิจ เสถียรศรี, บางกอก ซิตี้ซิตี้ แกลเลอรี่, ศักดา ฉันทนวนานิช, ถกล ขาวสะอาด, สุวิษา ดุษฎีวนิช, กิตติเดช เจริญพร, ชาริต สุภาเศษ, โอลิเวอร์ เฟเวอร์, เอเลียร์ ฟอฟี

Images in this publication © Kornkrit Jianpinidnan